

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

7 juli 2016

WETSVOORSTEL
tot wijziging van het Strafwetboek wat
betreft de bestrafing van terrorisme

AMENDEMENT

Zie:

Doc 54 **1579/ (2015/2016):**

001: Wetsvoorstel van mevrouw Van Cauter en de heer Dewael.
002 tot 004: Toevoeging indiener.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

7 juillet 2016

PROPOSITION DE LOI
modifiant le Code pénal en ce qui
concerne la répression du terrorisme

AMENDEMENT

Voir:

Doc 54 **1579/ (2015/2016):**

001: Proposition de loi de Mme Van Cauter et M. Dewael.
002 à 004: Ajout auteur.

Nr. 1 VAN MEVROUW **VAN CAUTER** EN DE HEER **PIVIN**

Art. 3

Het voorgestelde artikel 140septies vervangen als volgt:

“Art. 140septies. § 1. Iedere persoon die het plegen van een terroristisch misdrijf bedoeld in artikel 137, met uitzondering van het misdrijf bedoeld in artikel 137, § 3, 6° voorbereidt, wordt gestraft met:

— gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar, indien het voorbereide misdrijf als bedoeld in het eerste lid wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar;

— gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar, indien het voorbereide misdrijf als bedoeld in het eerste lid wordt gestraft met opsluiting van vijf tot tien jaar;

— gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar, indien het voorbereide misdrijf als bedoeld in het eerste lid wordt gestraft met opsluiting van tien tot vijftien jaar of opsluiting van vijftien tot twintig jaar;

— opsluiting van vijf tot tien jaar, indien het voorbereide misdrijf als bedoeld in het eerste lid wordt gestraft met opsluiting van twintig tot dertig jaar of de levenslange opsluiting.

De bijkomende straffen zijn voor voorbereiding dezelfde als voor het voltooide misdrijf.

§ 2. Onder voorbereiden wordt onder meer begrepen:

1° Het verzamelen van inlichtingen over locaties, gebeurtenissen, evenementen of personen waardoor het mogelijk is een actie te plegen op die locaties of gedurende deze gebeurtenissen of evenementen of schade toe te brengen aan die personen, of het observeren van die locaties, gebeurtenissen, evenementen of personen;

N° 1 DE MME **VAN CAUTER** ET M. **PIVIN**

Art. 3

Remplacer l'article 140septies par ce qui suit:

“Art. 140septies. § 1er. Quiconque prépare la commission d'une infraction terroriste visée à l'article 137, à l'exception de l'infraction visée à l'article 137, § 3, 6°, sera puni:

— d'un emprisonnement de huit jours à un an, si l'infraction préparée visée à l'alinéa 1er est punie d'un emprisonnement de cinq ans au plus;

— d'un emprisonnement de trois ans au plus, si l'infraction préparée visée à l'alinéa 1er est punie d'une réclusion de cinq à dix ans;

— d'un emprisonnement de cinq ans au plus, si l'infraction préparée visée à l'alinéa 1er est punie d'une réclusion de dix à quinze ans ou d'une réclusion de quinze à vingt ans

— d'une réclusion de cinq à dix ans, si l'infraction préparée visée à l'alinéa 1er est punie d'une réclusion de vingt à trente ans ou de la réclusion à perpétuité.

Les peines accessoires prévues pour la préparation sont identiques à celles prévues pour l'infraction consommée.

§ 2. Par préparer, il y a lieu d'entendre notamment:

1° collecter des renseignements concernant des lieux, des événements ou des personnes de manière à pouvoir commettre un acte sur ces lieux ou durant ces événements ou à porter atteinte à ces personnes, ou observer ces lieux, ces événements ou ces personnes;

2° Het voorhanden hebben, het zoeken, het aanschaffen, het vervoeren of het vervaardigen van voorwerpen of stoffen die van aard zijn dat zij een gevaar kunnen uitmaken voor een ander of aanzienlijke economische schade kunnen aanrichten;

3° Het voorhanden hebben, het zoeken, het aanschaffen, het vervoeren of het vervaardigen van financiële of materiële middelen, valse of illegaal verkregen documenten, informaticadragers, communicatiemiddelen, transportmiddelen;

4° Het voorhanden hebben, het zoeken, het aanschaffen van ruimten die een schuilplaats, vergaderplaats, ontmoetingsplaats of onderdak kunnen bieden;

5° Het voorafgaandelijk opeisen van het plegen van een terroristisch misdrijf, met uitzondering van het misdrijf bedoeld in artikel 137, § 3, 6°, om het even in welke vorm en via welk middel deze opeising plaatsvindt.”

VERANTWOORDING

1. Toepassingsgebied

Het nieuwe artikel 140septies beoogt de persoon die “het plegen van een terroristisch misdrijf voorbereidt”. Het is niet de bedoeling de personen te beogen die slechts beperkte en niet-doorslaggevende hulp bieden, zonder dat zij zelf het plegen van het misdrijf voorbereiden. Dergelijke hulp is niet het onderwerp van het nieuwe artikel 140septies. Die hulp kan echter wel worden beschouwd als medeplichtigheid aan de voorbereiding van een terroristisch misdrijf en de artikelen 67 tot 69 van het Strafwetboek inzake medeplichtigheid zullen dan toepasselijk zijn. Dergelijke hulp kan ook worden beoogd door artikel 141 van het Strafwetboek betreffende de financiering van terrorisme. Het misdrijf dat voorbereid is door een bepaalde persoon, kan ook gesteld worden door een andere persoon dan degene die de voorbereiding deed. Er bestaat een nauwe band tussen het misdrijf bedoeld in artikel 140sexies en het misdrijf bedoeld in artikel 137. Daarbij moet worden opgemerkt dat in artikel 66 van het Strafwetboek nader is bepaald dat niet alleen diegene die het misdrijf heeft uitgevoerd als dader zal worden gestraft, maar ook diegene die bijvoorbeeld “aan de uitvoering rechtstreeks [heeft] meegewerkt”. Het is zo dat artikel 140septies per definitie een fase beoogt die voorafgaat aan de aanslag, waardoor het

2° détenir, chercher, acquérir, transporter ou fabriquer des objets ou des substances susceptibles de présenter un danger pour autrui ou de provoquer des pertes économiques considérables;

3° détenir, chercher, acquérir, transporter ou fabriquer des moyens financiers ou matériels, des faux documents ou des documents obtenus illégalement, des supports informatiques, des moyens de communication, des moyens de transports;

4° détenir, chercher, acquérir des locaux pouvant servir de retraite, de lieu de réunion, de lieu de rencontre ou de logement;

5° revendiquer à l'avance, sous quelque forme et par quelque moyen que ce soit, la commission d'une infraction terroriste, à l'exception de l'infraction visée à l'article 137, § 3, 6°.”

JUSTIFICATION

1. Champ d'application

Le nouvel article 140septies vise quiconque “prépare la commission d'une infraction terroriste”. L'objectif n'est pas de viser les personnes qui n'apportent qu'une aide limitée et non décisive, sans qu'elles préparent elles-mêmes la commission de l'infraction. Cette aide n'est pas visée par le nouvel article 140septies. Elle peut cependant bel et bien être considérée comme de la complicité à la préparation d'une infraction terroriste, et les articles 67 à 69 du Code pénal relatifs à la complicité seront alors d'application. Ce type d'aide peut également être visé par l'article 141 du Code pénal relatif au financement du terrorisme. Il est également possible que l'infraction qui a été préparée par une certaine personne soit ensuite commise par une autre personne. Il existe un lien étroit entre l'infraction visée par l'article 140sexies et celle visée par l'article 137. À cet égard, il convient de faire remarquer que l'article 66 du Code pénal prévoit que ce ne sont pas seulement ceux qui ont exécuté l'infraction qui seront punis comme auteurs, mais aussi ceux qui, par exemple, “auront coopéré directement à son exécution”. L'article 140septies visant, par définition, une phase précédant l'attentat, il ne sera pas toujours simple de déterminer exactement le rôle joué par chacun. L'évaluation dépendra des tenants et aboutissants de l'affaire. Il convient

niet altijd eenvoudig zal zijn om ieders rol exact te bepalen. De beoordeling zal afhangen van de feiten van de zaak. Er moet ook erop worden gewezen dat indien minstens drie personen betrokken zijn, de regels inzake deelname aan een terroristische groep van toepassing kunnen zijn.

Artikel 140 van het Strafwetboek inzake de deelname aan de activiteiten van een terroristische groep kan thans ruim worden geïnterpreteerd en de handelingen ter voorbereiding van het plegen van een terroristisch misdrijf omvatten, maar dat veronderstelt het bestaan van een terroristische groep. Van dergelijke groep is sprake in de meeste onderzoeken inzake terrorisme. Dat is echter niet noodzakelijkerwijs het geval. Het is mogelijk dat geïsoleerde individuen onder invloed van een terroristische ideologie of van terroristische groepen, zonder dat zij evenwel deelnemen aan de activiteiten van dergelijke groep, het plegen van een aanslag voorbereiden. Het is zeer belangrijk dat alle situaties kunnen worden beoogd, ook meer zeldzame situaties waarin de persoon buiten een terroristische groep handelt of waarin de deelname aan een terroristische groep niet kan worden aangetoond, maar er wel bewijzen zijn van de voorbereiding van een aanslag.

Het is overigens niet nieuw dat een gedraging onder het toepassingsgebied van meerdere strafrechtelijke misdrijven kan vallen. In die bijzondere gevallen is het de taak van de parketten en de rechters, al naargelang van de specifieke omstandigheden en de objectieve element die uit het dossier blijken, om te bepalen welk misdrijf toepasselijk zal zijn. De samenloop van misdrijven wordt overigens geregeld in artikel 65 van het Strafwetboek.

Met betrekking tot artikel 140ter van het Strafwetboek (werving voor terrorisme) kan worden opgemerkt dat het Grondwettelijk hof in zijn arrest nr. 9/2015 van 28 januari 2015 reeds besliste dat "het feit dat het [in die tekst] beoogde gedrag op grond van andere bepalingen van het Strafwetboek kan worden bestraft, [...] artikel 140ter van het Strafwetboek [niet] onbestaanbaar [maakt] met het wettigheidsbeginsel in strafzaken." Die redenering van het Grondwettelijk Hof kan ook worden toegepast wat de in artikel 140septies beoogde voorbereidende handelingen betreft.

De voorbereiding is overigens minder ruim dan de deelname aan de activiteiten van een terroristische groep. Het voorgestelde artikel 140septies betreft de voorbereiding van een misdrijf. Artikel 140 van het Strafwetboek heeft betrekking op de deelname aan activiteiten die niet noodzakelijkerwijs criminele activiteiten van de terroristische groep zijn.

également de souligner que, si au moins trois personnes sont impliquées, les règles en matière de participation à un groupe terroriste sont d'application.

L'article 140 du Code pénal relatif à la participation aux activités d'un groupe terroriste peut actuellement être interprété au sens large et comprendre les actes préparatoires à la commission d'une infraction terroriste, mais il suppose l'existence d'un groupe terroriste. Dans la plupart des enquêtes en matière de terrorisme, il est question d'un tel groupe, mais ce n'est cependant pas toujours nécessairement le cas. Il est possible que des individus isolés préparent un attentat sous l'influence d'une idéologie terroriste ou de groupes terroristes, sans cependant participer aux activités de tels groupes. Il est très important de pouvoir couvrir toutes les situations, y compris les situations plus rares où la personne agit en dehors d'un groupe terroriste ou dans lesquelles la participation à un groupe terroriste ne peut être prouvée, mais où il existe bel et bien des preuves que la personne prépare un attentat.

Le fait qu'un comportement puisse relever du champ d'application de plusieurs infractions pénales n'a d'ailleurs rien de neuf. Dans ces cas particuliers, il appartient aux parquets et aux juges de déterminer, en fonction des circonstances spécifiques et des éléments objectifs qui ressortent du dossier, quelle infraction sera applicable. Le concours d'infractions est, du reste, réglé à l'article 65 du Code pénal.

En ce qui concerne l'article 140ter du Code pénal (recrutement pour le terrorisme), il est à noter que, dans son arrêt n° 9/2015 du 28 janvier 2015, la Cour constitutionnelle estime déjà que "le fait que le comportement visé [dans ce texte] puisse être réprimé sur la base d'autres dispositions du Code pénal [ne rend pas] l'article 140ter du Code pénal incompatible avec le principe de la légalité pénale." Ce raisonnement de la Cour constitutionnelle peut également s'appliquer aux actes préparatoires visés à l'article 140septies.

La préparation est d'ailleurs moins large que la participation aux activités d'un groupe terroriste. L'article 140septies proposé concerne la préparation d'une infraction. L'article 140 du Code pénal vise la participation à des activités du groupe terroriste, qui ne sont pas nécessairement de nature criminelle.

2. Onderscheid tussen voorbereidende handelingen en poging

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de voorbereidende handelingen en de poging. De voorbereidende handelingen strafbaar stellen zou de mogelijkheid bieden om in te grijpen vóór een terroristisch misdrijf wordt gepleegd, in de fase waarin de terroristische daad wordt voorbereid. Het doel is in te grijpen vóór het begin van de uitvoering van het eigenlijke terroristische misdrijf. De poging is daarentegen gekenmerkt door het zich openbaren van uitwendige daden die een begin van uitvoering van een misdaad of een wanbedrijf uitmaken (art. 51, Sw.).

Dat gezegd zijnde, is het belangrijk te benadrukken dat het nieuwe artikel 140septies niet op die manier zal kunnen geïnterpreteerd worden dat de handelingen die opgelijst worden als voorbereidende handelingen nooit kunnen beschouwd worden als een begin van uitvoering en dus een poging tot het plegen van een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 137 van het Strafwetboek. Dat zal van de omstandigheden van de zaak afhangen. Het is zeker dat deze handelingen niet altijd een begin van uitvoering uitmaken, in het bijzonder wanneer men ze elk op zich beschouwt. Een nieuw artikel 140septies is dus noodzakelijk als men deze handelingen strafbaar wil stellen. In sommige situaties, in het bijzonder in geval van combinatie van verschillende onderscheiden handelingen als bedoeld in artikel 140septies, kan de rechter niettemin tot de conclusie komen dat men zich niet langer enkel in het stadium van de voorbereiding maar in het stadium van het begin van uitvoering bevindt.

De beoordeling of bepaalde feiten onder de kwalificatie “poging” dan wel de kwalificatie “voorbereidende handelingen” vallen wordt duidelijk aan de magistraat gelaten. Dat is een feitenbeoordeling en de rechter is het beste geplaatst om die te maken. Er zal geval per geval moeten beoordeeld worden of het voornemen om een misdaad of wanbedrijf te plegen zich voldoende veruitwendigd heeft door een begin van uitvoering en men aldus over een poging in de zin van art. 51 van het Strafwetboek moet spreken, of dat er toepassing moet gemaakt worden van art. 140septies.

De uitvoeringsdaad is een daad die naar aard geen twijfels schept over de bedoeling van de dader en die noodgedwongen tot de voltooiing van een misdrijf moet leiden. Wanneer hier teveel twijfel over bestaat om van een poging te spreken in de zin van art. 51, kan teruggevallen worden op art. 140 waar de voorbereidende handelingen, handelingen waaruit nog niet kan opgemaakt worden dat een welbepaald misdrijf zal gepleegd worden, onder vallen.

2. Distinction entre les actes préparatoires et la tentative

Une distinction doit être établie entre les actes préparatoires et la tentative. Incriminer les actes préparatoires permettrait d'intervenir avant que l'infraction terroriste soit commise, durant la phase de préparation de l'acte terroriste. L'objectif est d'intervenir avant le début de l'exécution de l'infraction terroriste en tant que telle. La tentative, en revanche, se caractérise par la manifestation d'actes extérieurs qui forment un commencement d'exécution d'un crime ou d'un délit (art. 51 du Code pénal).

Cela étant, il importe de souligner que le nouvel article 140septies ne pourra être interprété de telle sorte que les actes énumérés en tant qu'actes préparatoires ne puissent jamais être considérés comme le commencement de l'exécution, et donc comme une tentative de commettre une infraction terroriste au sens de l'article 137 du Code pénal. Cela dépendra des circonstances de l'affaire. Il est certain que ces actes ne constituent pas toujours un début d'exécution, en particulier lorsque chacun de ces actes est considéré isolément. Un nouvel article 140septies est donc nécessaire si l'on entend incriminer ces actes. Dans certaines situations, en particulier en cas de combinaison de plusieurs actes distincts visés à l'article 140septies, le juge peut néanmoins conclure que l'intéressé ne se trouve plus seulement au stade de la préparation mais bien au stade du début de l'exécution.

Il est clairement laissé à l'appréciation du magistrat de déterminer si certains faits relèvent de la qualification de “tentative” ou de la qualification d’“actes préparatoires”. Il s'agit d'une appréciation de faits et le juge est le mieux placé à cet égard. Il devra déterminer, au cas par cas, si la résolution de commettre un crime ou un délit a été suffisamment manifestée par des actes extérieurs qui forment un commencement d'exécution de ce crime ou de ce délit, et s'il est donc question d'une tentative au sens de l'article 51 du Code pénal, ou s'il doit appliquer l'article 140septies.

L'acte d'exécution est un acte dont la nature ne laisse planer aucun doute sur les intentions de l'auteur et qui doit nécessairement aboutir à la commission d'une infraction. Si les doutes sont trop grands pour pouvoir estimer qu'il est question d'une tentative au sens de l'article 51, le juge pourra se rabattre sur l'article 140 portant sur les actes préparatoires, c'est-à-dire sur des actes dont il ne peut pas encore être déduit qu'une infraction précise sera commise.

3. Doelstelling

Het doel is een gevaarlijk geachte gedraging strafbaar te stellen, met het oogmerk een schadelijke uitkomst te voorkomen. Dat is reeds het geval in de artikelen 140*bis* tot 140*sexies* van het Strafwetboek: opdat die handelingen strafbaar zouden zijn, is het niet vereist dat een terroristisch misdrijf daadwerkelijk wordt gepleegd (Gedr. St., Kamer, DOC 25-2502/001, blz. 7, en DOC 54- 1198/001, blz. 6).

De voorbereidende handelingen beogen de uitvoering van een misdaad of een wanbedrijf te vergemakkelijken en mogelijk te maken, maar zijn geen materiële handelingen die deel uitmaken van dat misdrijf. Tijdens de voorbereidende handeling schaft de dader zich inzonderheid de middelen voor het misdrijf aan.

De strafbaarstelling van de voorbereidende handelingen bestaat reeds in ons recht, in artikel 3, § 1, c), van de wet van 30 december 2009 betreffende de strijd tegen piraterij op zee (B.S. 14 januari 2010): "Art. 3. § 1. Als een misdrijf van piraterij wordt beschouwd één van de volgende handelingen: (...) c) iedere poging, iedere voorbereidende handeling of iedere opruiing tot of opzettelijke vergemakkelijking van een onder a) of b) omschreven handeling (...).".

Terrorisme omvat echter een grotere verscheidenheid aan gedragingen dan piraterij. De algemene strafbaarstelling van de voorbereidende handelingen zonder ze af te bakenen, biedt onvoldoende duidelijkheid. De strafbaarstelling van de voorbereidende handelingen is delicaat. Zij wordt gekenmerkt door de strafbaarstelling van handelingen waaraan mogelijk niets illegaals is, maar die deel gaan uitmaken van een misdrijf omdat zij worden gekoppeld aan een "intentie", namelijk de intentie om een terroristische daad te plegen. Het gaat om een fundamentele evolutie van ons strafrecht die noodzakelijk is, voor het specifieke geval van het terrorisme, maar die moet worden ingebed.

Een dergelijke strafbaarstelling werd ook ingevoerd door de wet van 7 februari 2014 tot wijziging van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen. In de toelichting bij het wetsontwerp dat tot deze wet geleid heeft staat "De professionalisering van de illegale drugproductie heeft geleid tot het ontstaan van een specifieke industrie die zich concentreert op voorbereidende en faciliterende handelingen. In dit verband kan gewezen worden op de rol die zogenaamde "growshops" spelen in de cannabisteelt bij de

3. Objectif

Le but est d'incriminer tout comportement estimé dangereux, en vue de prévenir un résultat dommageable. C'est déjà le cas dans les articles 140*bis* à 140*sexies* du Code pénal: pour que ces actes soient punissables, il n'est pas nécessaire qu'une infraction terroriste soit effectivement commise (Doc. Parl., Chambre, 2012- 2013, DOC 53 – 2502/001, p. 7 , et DOC 54- 1198/001, p. 6).

Les actes préparatoires visent à faciliter et à permettre la commission d'un crime ou d'un délit mais ne sont pas des actes matériels constitutifs de l'infraction. Durant l'accomplissement des actes préparatoires, l'auteur se procure, en particulier, les moyens de commettre l'infraction.

L'incrimination des actes préparatoires est déjà prévue dans notre droit, à l'article 3, § 1er, c), de la loi du 30 décembre 2009 relative à la lutte contre la piraterie maritime (*Moniteur belge* 14 janvier 2010): "Art. 3. § 1er. Constitue une infraction de piraterie l'un des actes suivants: (...) c) toute tentative, tout acte préparatoire, ou tout acte ayant pour but d'inciter à commettre les actes définis aux a) ou b), ou commis dans l'intention de les faciliter (...).".

Le terrorisme englobe toutefois une plus grande diversité de comportements que la piraterie. L'incrimination générale des actes préparatoires sans que ceux-ci soient délimités manque de clarté. L'incrimination des actes préparatoires est délicate. Elle se caractérise en effet par l'incrimination d'actes qui peuvent ne rien avoir d'illégal, mais qui participent d'une infraction parce qu'ils sont associés à une "intention", à savoir l'intention de commettre un acte terroriste. Il s'agit d'une évolution fondamentale de notre droit pénal nécessaire, dans le cas spécifique du terrorisme, mais qui doit être encadrée.

Une incrimination similaire a également été prévue par la loi du 7 février 2014 modifiant la loi du 24 février 1921 concernant le trafic des substances vénéneuses, soporifiques, stupéfiantes, psychotropes, désinfectantes ou antiseptiques et des substances pouvant servir à la fabrication illicite de substances stupéfiantes et psychotropes. L'exposé du projet de loi ayant abouti à cette loi précise que: "La professionnalisation de la production de drogues illicites a conduit à l'apparition d'une industrie spécifique qui se concentre sur des actes préparatoires et facilitants. À cet égard, le rôle que les "growshops" jouent dans la culture du cannabis, dans la livraison de substances de base et du matériel pour la création de labos destinés à la production de drogues

aanlevering van grondstoffen en materiaal voor de inrichting van een labo gericht op de productie van illegale drugs, op het ter beschikking stellen van locaties en ruimtes die voor de productie van illegale drugs worden aangewend.

In bepaalde gevallen worden deze diensten en goederen geleverd door criminele organisaties, maar ook legale bedrijven en individuen kunnen hier een rol spelen in de aanlevering van deze diensten en goederen. Op die manier wordt het productieproces professioneler, grootschaliger en krijgt het steeds meer innoverende impulsen. Deze voorbereidende handelingen zijn essentieel voor de totstandkoming van de illegale productie van voornoemde drugs. De strafbaarstelling van voorbereidende handelingen is dus ook essentieel om de illegale drugproductie tegen te gaan. Het bestaande strafrechtelijk instrumentarium is niet toereikend om deze voorbereidende handelingen strafbaar te stellen.

Het gebeurt dat ruimten worden ontdekt met materiaal bestemd voor illegale drugproductie, of waarin sporen worden aangetroffen van eerdere productie of teelt, die zich in verregaande staat van voorbereiding op illegale drugproductie bevinden zonder dat er evenwel stekken of cannabisplanten of grondstoffen voor de aanmaak van synthetische drugs worden aangetroffen.

Het gebeurt dat er nog geen begin van uitvoering is, waardoor een van de constitutieve elementen van de strafbare poging niet aanwezig is. Zelfs het materiaal dat men aantreft kan in dat geval niet in beslag worden genomen niet-tegenstaande dat er weinig twijfel bestaat over de criminele intenties.” (Gedr. St., Kamer, DOC 53-3112/001, blz. 9-10).

4. Strafmaat

In het oorspronkelijke voorstel werd één strafmaat voorzien voor de voorbereidende handelingen van terroristische misdrijven, ongeacht om welk terroristisch misdrijf het ging. Dat kon bijvoorbeeld als gevolg hebben dat de voorbereiding van een bepaald misdrijf zwaarder zou worden bestraft dan het misdrijf zelf. Dit zou problemen kunnen geven met het proportionaliteitsprincipe van de straffen en met de principes van gelijkheid en niet-discriminatie. Daarom wordt in dit amendement voor een andere aanpak gekozen.

De grootste wijziging die aangebracht wordt aan de oorspronkelijke tekst, is dat niet langer een gevangenisstraf van twee jaar tot vijf jaar en met geldboete van zesentwintig euro tot duizend euro wordt voorzien voor de voorbereidende handeling, ongeacht welk misdrijf werd voorbereid, maar dat

illicites, dans la mise à disposition de locations et d’espaces qui sont indiqués pour la production de drogues illicites peut être pointé.

Dans certains cas, ces services et ces marchandises sont fournis par des organisations criminelles mais des sociétés légales et des particuliers peuvent également jouer un rôle dans la fourniture de ces services et de ces marchandises. De cette manière, le processus de production devient plus professionnel, plus grand et reçoit toujours plus d’impulsions innovantes. Ces actes préparatoires sont essentiels pour la réalisation de la production illicite des drogues susmentionnées. L’incrimination d’actes préparatoires est donc également essentielle afin de lutter contre la production illicite de drogues. Le cadre pénal existant n’est pas suffisant pour incriminer ces actes préparatoires.

Il arrive que des espaces soient découverts avec du matériel destiné à la production de drogues illicites ou dans lesquels se trouvent des traces de production ou de culture antérieures, qui se trouvent dans un état avancé de préparation pour la production de drogues illicites sans toutefois que des boutures ou des plantes de cannabis ou des matières premières pour la fabrication de drogues synthétiques ne soient découvertes.

Il arrive qu’il n’y ait encore aucun début d’exécution et par conséquent aucun des éléments constitutifs d’une tentative pénalement punissable n’est présent. Même le matériel qui est découvert dans ce cas ne peut être confisqué malgré qu’il existe peu de doutes sur les intentions criminelles.” (Doc. parl., Chambre, DOC 53-3112/001, pp. 9-10).

4. Degré de la peine

La proposition initiale ne prévoyait qu’une peine unique pour les actes préparatoires aux infractions terroristes, quelles qu’elles soient. Cette absence de distinction pouvait, par exemple, avoir pour effet que la préparation d’une infraction déterminée soit réprimée plus lourdement que l’infraction proprement dite et, partant, mettre à mal le principe de la proportionnalité des peines et les principes d’égalité et de non-discrimination. C’est pourquoi le présent amendement opte pour une autre approche.

La principale modification apportée au texte initial est que l’acte préparatoire n’est plus sanctionné par une peine d’emprisonnement de deux à cinq ans et par une amende de vingt-six à mille euros, quelle que soit l’infraction préparée, mais que l’on propose une mode de calcul qui est

een berekeningswijze wordt vooropgesteld die proportioneel is en niet in conflict komt met de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie.

Die enige strafmaat zou problemen opleveren omdat het misdrijf de voorbereiding kan betreffen van diverse misdrijven die zelf worden gestraft met een brede waaier van straffen. Het gevolg was dat de enige strafmaat te licht was voor de voorbereiding van de meest ernstige misdrijven en te zwaar was voor de voorbereiding van de minst ernstige misdrijven. Dat leidde inzonderheid tot een probleem met betrekking tot de toepasselijke strafmaat voor poging.

Die verschillende straffenschalen hebben tot gevolg dat de voorbereidende handelingen als wanbedrijven worden beschouwd. Bovendien zijn de toepasselijke straffen voor de voorbereidende handelingen lager dan de toepasselijke straffen in geval van poging. De bepaling dat de bijkomende straffen dezelfde zijn als voor het voltooide misdrijf, doet hier geen afbreuk aan. Door een lagere schaal van gevangenisstraf te voorzien, zal de totaliteit van de bestraffing altijd lager uitvallen.

Het verschil in strafmaat tussen de poging en de voorbereidende handelingen kan worden verantwoord door te stellen dat er om van een poging te spreken zoals eerder aangehaald een openbaring van uitwendige daden die een begin van uitvoering vormen moet zijn, terwijl dit voor de voorbereidende handelingen niet vereist is.

5. Wat zijn voorbereidende handelingen

In de eerste paragraaf van het artikel 140septies wordt duidelijk gemaakt dat wie voorbereidende handelingen stelt voor een terroristisch misdrijf strafbaar is.

Naast de materiële elementen in samenhang met de voorbereidende handelingen, moet de intentie tot het plegen van een terroristisch misdrijf zoals bedoeld in artikel 137 van het Strafwetboek, met andere woorden de intentie tot het plegen van een terroristische aanslag, kunnen worden bewezen. De materiële handeling is nooit voldoende om van een voorbereidende handeling te kunnen spreken. Die intentie kan bijvoorbeeld worden bewezen door middel van een onderschepping van telecommunicatie waarin de persoon zijn intentie tot het plegen van een aanslag aangeeft.

Op grond van de verzamelde bewijselementen en de specifieke omstandigheden, behoort het de rechter toe om te bepalen of de dader van een van de opgesomde handelingen die handeling al dan niet heeft gesteld met het oog op de voorbereiding van het plegen van een terroristisch misdrijf. Zo

proportionnel et ne porte pas atteinte aux principes d'égalité et de non-discrimination.

Cette peine unique poserait problème dans la mesure où l'infraction peut porter sur la préparation de diverses infractions qui sont elles-mêmes passibles d'un large éventail de peines. Il en résultait que cette peine unique apparaissait trop légère pour la préparation des infractions les plus graves et trop lourde pour la préparation des infractions les moins graves. Cette situation posait notamment problème quant à la peine à appliquer à la tentative.

Avec l'instauration des échelles de peines, les actes préparatoires sont considérés comme des délits. Qui plus est, les peines applicables aux actes préparatoires sont inférieures aux peines applicables en cas de tentative. Disposer que les peines accessoires sont les mêmes que pour l'infraction consommée ne change rien en l'espèce. En prévoyant une échelle inférieure pour les peines d'emprisonnement, les sanctions seront toujours plus légères dans leur globalité.

La différence de degré de la peine entre la tentative et les actes préparatoires peut être justifiée en postulant que pour parler de tentative au sens évoqué ci-dessus, il faut qu'il y ait manifestation par des actes extérieurs qui forment un commencement d'exécution de ce délit, alors que cette condition n'est pas exigée pour les actes préparatoires.

5. Qu'entend-on par actes préparatoires?

Dans le paragraphe 1er de l'article 140septies, il est clairement précisé que quiconque prépare la commission d'une infraction terroriste est punissable.

Outre les éléments matériels en rapport avec les actes préparatoires, il faut pouvoir prouver l'intention de commettre une infraction terroriste au sens de l'article 137 du Code pénal, en d'autres termes l'intention de commettre un attentat terroriste. L'acte matériel n'est jamais suffisant pour pouvoir parler d'un acte préparatoire. Cette intention peut par exemple être prouvée par l'interception d'une communication dans laquelle la personne indique son intention de commettre un attentat.

Sur la base des éléments de preuve réunis et des circonstances spécifiques, il appartient au juge de déterminer si l'auteur d'un des actes énumérés a ou non posé cet acte en vue de préparer la commission d'une infraction terroriste. Ainsi, le fait de "collecter des renseignements" ou de "détenir

impliceert het “verzamelen van inlichtingen” of het “bezitten van documenten” die voor terrorisme zouden kunnen worden gebruikt bijvoorbeeld niet dat zij voor dat doeleinde zullen worden gebruikt. De criminele intentie van de dader zal het mogelijk maken om vast te stellen of de gestelde handeling illegaal is.

Vervolgens wordt, net als in het initiële voorstel, een niet-exhaustieve lijst gegeven van wat onder voorbereiden begrepen kan worden. De enige wijziging daarin is dat het punt 3° uiteen getrokken wordt in punt 3° en punt 4°. Inhoudelijk wijzigt dit niks, het gaat louter om een taalkundige verbetering omdat men “ruimten die een schuilplaats, vergaderplaats, ontmoetingsplaats of onderdak kunnen bieden” bezwaarlijk kan “vervoeren of vervaardigen”.

Met de gedraging uit punt 1° wordt voornamelijk het volgen of observeren van plaatsen of personen beoogd. Dat omvat ook het volgen of observeren via het internet. Er is voorgesteld om naast plaatsen en personen ook gebeurtenissen te beogen, net zoals dat het geval is in artikel 47*sexies* van het Wetboek van Strafvordering inzake observatie.

Het begrip “aanzienlijke economische schade uit punt 2° is naar analogie met de reeds in artikel 137, § 3, 1° en 3°, van het Strafwetboek gebruikte terminologie. Dat artikel beoogt bijvoorbeeld de aanschaf van explosieve stoffen of van materiaal waarmee explosieven kunnen worden aangemaakt.

Punt 3° beoogt een reeks gedragingen waarmee de gerechtelijke overheden reeds werden geconfronteerd in de praktijk. De communicatiemiddelen omvatten de nieuwe technologieën en de evolutie ervan, net zoals dat het geval is in artikel 46*bis* van het Wetboek van Strafvordering (Gedr. St., Senaat, DOC 3-1824/1, blz. 2).

De verwijzing in punt 4° naar de ruimten die onderdak of een schuil- of vergaderplaats kunnen bieden, is geïnspireerd op artikel 324, eerste lid, van het Strafwetboek betreffende bendevoorming.

Punt 5° kan bijvoorbeeld gaan om het gegeven dat in de computer van de verdachte een video wordt aangetroffen met de voorafgaande opeising.

De verwijzing naar voorbeelden van niet-exhaustieve aard in het Strafwetboek is geen nieuwigheid. Een dergelijke formulering is opgenomen in de artikelen 122*bis*, 347*bis* en 417*bis* van het Strafwetboek. De Raad van State achtte die methode aanvaardbaar op voorwaarde dat de delictomschrijving die door de opsomming wordt geëxpliciteerd, zelf aan het legaliteitsbeginsel in strafzaken voldoet en derhalve voldoende

des documents” qui pourraient être utilisés à des fins terroristes n’implique par exemple pas qu’ils seront utilisés à cette fin. L’intention criminelle de l’auteur permettra de constater si l’acte posé est illégal.

Ensuite, comme dans la proposition initiale, le texte propose une liste non exhaustive de ce qu’il y a lieu d’entendre par “préparer”. La seule modification apportée est que le 3° est scindé en un 3° et un 4°. Cela ne change rien au contenu, il s’agit uniquement d’une amélioration d’ordre linguistique, dès lors que l’on peut difficilement “transporter ou fabriquer” des “locaux pouvant servir de cachette, de lieu de réunion, de lieu de rencontre ou d’abri”.

Les comportements énumérés au 1° visent surtout le fait de suivre ou d’observer des personnes ou des lieux. Cela englobe également le fait de suivre ou d’observer par le biais de l’internet. Nous proposons de viser, outre des personnes et des lieux, également des événements, comme le prévoit l’article 47*sexies* du Code d’instruction criminelle.

La notion de “pertes économiques considérables” visée au 2° est utilisée par analogie avec la terminologie figurant déjà à l’article 137, § 3, 1° et 3°, du Code pénal. Cet article vise, par exemple, l’acquisition de substances explosives ou de matériel permettant de fabriquer des explosifs.

Le 3° vise une série de comportements auxquels les autorités judiciaires ont déjà été confrontées dans la pratique. Les moyens de communication englobent les nouvelles technologies et leur évolution, tout comme dans le cas de l’article 46*bis* du Code d’instruction criminelle (Doc. Sénat, 3-1824/1, p. 2).

Dans le 4°, le renvoi aux locaux pouvant servir de logement, de retraite ou de lieu de réunion s’inspire de l’article 324, alinéa 1er, du Code pénal, relatif à l’association de malfaiteurs.

En ce qui concerne le 5°, il peut, par exemple, s’agir d’une vidéo découverte dans l’ordinateur du suspect contentant une revendication préalable.

Le renvoi à des exemples de nature non exhaustive n’est pas neuf dans le Code pénal. Les articles 122*bis*, 347*bis* et 417*bis* du Code pénal contiennent une formulation similaire. Le Conseil d’État a estimé que cette méthode était acceptable pour autant que la qualification délictuelle illustrée par l’énumération réponde au principe de légalité en matière pénale, et soit dès lors suffisamment précise, claire et prévisible et

nauwkeurig, duidelijk en voorspelbaar is, en het beginsel dat geen straf mag worden opgelegd zonder schuld, erdoor niet wordt miskend.

De voorgestelde lijst bevat een vrij brede waaier aan voorbereidende handelingen waarin de gekende situaties vervat zijn. Terrorisme is evenwel een veranderlijke vorm van criminaliteit. Een niet-afgesloten lijst voorkomt dat geen andere handeling zou kunnen worden beschouwd als een handeling ter voorbereiding terwijl zij op vergelijkbare wijze bijdraagt als de elementen uit de lijst ter voorbereiding van een aanslag. De lijst is evenwel noodzakelijk om de strafbaarstelling af te bakenen en aan te geven welk soort handelingen in het bijzonder beoogd zijn.

Het nalaten om iets te doen of het verzwijgen van iets kunnen ook een voorbereidende handeling zijn. Uit de redactie van artikel 140*septies* blijkt dat voornamelijk “positieve” handelingen (in de zin van concrete handelingen) worden beoogd.

Er kan evenwel niet worden uitgesloten dat in heel bijzondere omstandigheden het nalaten om iets te doen (bijvoorbeeld opzettelijk de deur van een professioneel gebouw niet op slot doen opdat het later toegankelijk zou zijn in het kader van de voorbereiding of de uitvoering van de aanslag) een dermate belangrijke opzettelijke handeling is dat het niet gepast zou zijn om ze niet op gelijke voet te stellen met een positieve handeling.

Er moet ook worden opgemerkt dat het nalaten om iets te doen en het verzwijgen ook kunnen worden beschouwd vanuit het oogpunt van het gemeen recht (bijvoorbeeld artikel 422*bis* van het Strafwetboek betreffende het niet verlenen van bijstand aan een persoon in gevaar).

De totstandkoming van deze nieuwe wetgeving heeft wegens de niet-retroactiviteit van de strafwet geen invloed op zaken die beoordeeld zijn op het moment dat deze nieuwe wet nog niet bestond.

Carina BVAN CAUTER (Open Vld)
Philippe PIVIN (MR)

qu'elle ne méconnaisse pas le principe selon lequel il n'y a pas de sanction sans faute.

La liste proposée vise un vaste éventail d'actes préparatoires englobant les situations connues. Le terrorisme est toutefois une forme changeante de criminalité. Une liste non exhaustive permet d'éviter qu'un autre acte puisse être considéré comme un acte préparatoire alors qu'il contribue de manière comparable à la préparation d'un attentat au même titre que les éléments figurant dans la liste. Il est toutefois nécessaire d'établir une liste afin de délimiter l'incrimination et de préciser le type d'actes qui sont particulièrement visés.

L'inaction ou l'omission peuvent également constituer un acte préparatoire. Il ressort de la rédaction de l'article 140*septies* que l'on vise essentiellement des actes “positifs” (au sens d'actes concrets).

On ne peut cependant pas exclure que, dans des circonstances très particulières, le fait de ne pas faire quelque chose (par exemple, veiller à ne pas fermer à clé la porte d'un bâtiment professionnel afin que ce bâtiment soit ensuite accessible dans le cadre de la préparation ou de l'exécution d'un attentat) soit un acte délibéré tellement important qu'il ne serait pas approprié de ne pas le mettre sur le même pied qu'un acte positif.

Il convient également de faire remarquer que l'omission d'agir et de révéler certains faits peut également être considérée sous l'angle du droit commun (voir par exemple l'article 422*bis* du Code pénal relatif à la non-assistance à personne en danger).

En raison de la non-rétroactivité du Code pénal, l'élaboration de cette nouvelle législation n'a aucune influence sur les affaires qui ont été jugées au moment où cette nouvelle loi n'existait pas encore.

Nr. 2 VAN MEVROUW VAN CAUTER EN DE HEER PIVIN

Art. 4

Dit artikel vervangen als volgt:

“Art. 4. In artikel 141, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 19 december 2003, worden de woorden “met het oog op het plegen van een terroristisch misdrijf bedoeld in artikel 137” vervangen door de woorden “terwijl hij wist of moest weten dat die middelen bijdragen voor het plegen van een misdrijf als bedoeld in de artikelen 137 en 140bis tot en met 140septies of dat hij die middelen verstrekt aan een persoon van wie hij wist of moest weten dat hij een misdrijf pleegt of zal plegen als bedoeld in artikel 137, met uitzondering van het in artikel 137, § 3, 6°, bedoelde misdrijf”.”

VERANTWOORDING

Dit amendement verfijnt de tekst van het oorspronkelijke artikel.

De voorgestelde wijziging beoogt de overeenstemming met Aanbeveling nr. 5 van de Financiële Actiegroep (FAG) over het strafbaar stellen van terrorismefinanciering. Volgens die aanbeveling “moeten landen terrorismefinanciering strafbaar stellen in overeenstemming met het Verdrag inzake bestrijding van de financiering van terrorisme, en niet alleen de financiering van terroristische gedragingen, maar tevens de financiering van terroristische organisaties en individuele terroristen, ook indien een verband met een specifieke terroristische gedraging of specifieke terroristische gedragingen ontbreekt.”

De rechtspraak bevestigt dat de hulp die aan een terroristische groep wordt geboden zonder noodzakelijk verband met een specifieke daad strafbaar is op grond van artikel 140 van het Strafwetboek, op voorwaarde dat degene die de hulp levert “weet heeft van de terroristische drijfveer van de beweging”.

In het vierde wederzijdse evaluatieverslag van België inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, afgesloten in februari 2015, is de FAG van oordeel dat artikel 141 van het Strafwetboek niet voldoet aan de eis op het stuk van het ontbreken van een verband met een specifieke terroristische gedraging of specifieke terroristische gedragingen wanneer er geen sprake is van een

N° 2 DE MME VAN CAUTER ET M. PIVIN

Art. 4

Remplacer cet article par ce qui suit:

“Art. 4. Dans l'article 141 du même Code, inséré par la loi du 19 décembre 2003, les mots “en vue de la commission d'une infraction terroriste visée à l'article 137” sont remplacés par les mots “alors qu'elle sait ou devrait savoir que ces moyens contribuent à la commission d'une infraction visée à l'article 137 et 140bis à 140septies ou alors qu'elle met ces moyens à la disposition d'une personne dont elle sait ou devrait savoir qu'elle commet ou va commettre une infraction visée à l'article 137, à l'exception de l'infraction visée à l'article 137, § 3, 6°”.

JUSTIFICATION

Le présent amendement affine le texte de l'article initial.

La modification proposée vise à assurer la conformité avec la Recommandation n° 5 du Groupe d'Action financière (GAFI) relative à l'incrimination du financement du terrorisme. Selon cette recommandation, “les pays devraient conférer le caractère d'infraction pénale au financement du terrorisme sur la base de la Convention sur le financement du terrorisme, et devraient conférer le caractère d'infraction pénale non seulement au financement des actes terroristes mais également au financement des organisations terroristes et des individus terroristes, y compris en l'absence de lien avec un ou plusieurs actes terroristes spécifiques.”

La jurisprudence confirme que l'aide à un groupe terroriste sans lien nécessaire avec un acte spécifique est punissable en vertu de l'article 140 du Code pénal, pourvu que celui qui apporte son aide “ait connaissance de la vocation terroriste du mouvement”.

Dans son quatrième rapport d'évaluation sur les mesures de lutte contre le blanchiment de capitaux et le financement du terrorisme de la Belgique, finalisé en février 2015, le GAFI estime que l'article 141 du Code pénal ne satisfait pas à l'exigence d'absence de lien avec un ou plusieurs actes terroristes spécifiques, lorsqu'il n'est pas question de groupe terroriste.

terroristische groep. Om dat probleem op te lossen, worden de woorden “terwijl hij wist of moest weten dat die middelen bijdragen voor het plegen van een misdrijf als bedoeld in de artikelen 137 en 140bis tot en met 140septies of dat hij die middelen verstrekt aan een persoon van wie hij weet dat hij een misdrijf pleegt of zal plegen als bedoeld in artikel 137, met uitzondering van het in artikel 137, § 3, 6°, bedoelde misdrijf” toegevoegd. Daardoor is het niet vereist dat de persoon die financiert precies weet welk specifiek terroristisch misdrijf zal worden gepleegd door de persoon die hij helpt. Op dezelfde wijze verwijst artikel 141 naar het plegen van een misdrijf bedoeld in de artikelen 137 en 140bis tot en met 140septies, opdat het plegen van de terroristische misdrijven bedoeld in titel I ter van boek II van het Strafwetboek door één persoon zou worden beoogd.

Het valt op te merken dat de woorden “middelen bijdragen tot het plegen van een misdrijf als bedoeld bij de artikelen 137 en 140bis tot en met 140septies” niet de daaropvolgende woorden “middelen verstrekt aan een persoon van wie hij weet dat hij een misdrijf pleegt of zal plegen als bedoeld in artikel 137” omvatten.

Het eerste deel van de toevoeging beoogt tegemoet te komen aan de eis van de FAG met betrekking tot het ontbreken van een verband met een of meerdere specifieke terroristische daden terwijl het tweede deel betrekking heeft op de eis van de FAG betreffende de financiering van een individuele terrorist.

Carina BVAN CAUTER (Open Vld)
Philippe PIVIN (MR)

Pour remédier à ce problème, les mots “alors qu’elle sait ou devrait savoir que ces moyens contribuent à la commission d’une infraction visée à l’article 137 et 140bis à 140septies ou alors qu’elle met ces moyens à la disposition d’une personne dont elle sait ou devrait savoir qu’elle commet ou va commettre une infraction visée à l’article 137, à l’exception de l’infraction visée à l’article 137, § 3, 6°” sont ajoutés. De cette manière, il n’est pas exigé que la personne qui finance sache précisément quelle infraction spécifique sera commise par la personne qu’elle aide. De la même manière, l’article 141 renvoie à la commission d’une infraction visée aux articles 137 et 140bis à 140septies, afin d’inclure le cas où la commission des infractions terroristes visées au titre I ter du livre II du Code pénal soit projetée par une seule personne.

Il est à noter que les mots “ces moyens contribuent à la commission d’une infraction visée à l’article 137 et 140bis à 140septies” n’englobent pas les mots suivants “met ces moyens à la disposition d’une personne dont elle sait ou devrait savoir qu’elle commet ou va commettre une infraction visée à l’article 137”.

La première partie de l’ajout vise à rencontrer l’exigence du GAFI concernant l’absence d’un lien avec un ou plusieurs actes terroristes spécifiques alors que la deuxième partie de l’ajout porte sur l’exigence de la GAFI concernant le financement d’un individu terroriste.